

عزالدين فديضي

مستەفا سالىح كەرىم

دیداری شاد دەبۆم سەر لەنوی بیره وهریه کانی رۆژانی
 رابوردومان ئالۆ گۆرە دەکەین ، بەپەرۆشەوه ههوالی
 مامۆستانان ئەحمەد هەردی و حەمه نوری و عەلی شەوخم و
 حەسیب قەرەداخی و برادەرائی ترم لی دەپرسی و منیش ریزو
 سلأویانی پی دەگەبەخم . . . . . کاتیگ له
 تەلهفۆنەکه نزیگ بوومەوه ، تاس بردمیەوه ، تەزوویەکی سارد
 بەلەشمدا هات ، تەمی فرمیسک بەری چاوانی گرت ،
 هەناسەیهکی قوولی خەمباریم هەلکیشا ، بۆم دەرکەوت له
 خەیاڵدا دەژیام (مامۆستا)م کۆچی کردوووه تازە ئیتر بپرای
 بپرای له هیچ کۆرۆ دیدارو میهرەجانیکدا ناییم ، جارێکی تر
 له کۆری شەواندا گویم له ووتە شیرینەکانی ناییت .
 چاوم بەرائی نەهات هەررا زوو بچمه دەرەوه ، کەرەمەوه
 ژووهرەکهی خۆم بە دەم فرمیسکی گەرەمەوه بە خۆم گوت :
 ئەگەر چی مامۆستا عیزه دین فەیزی بەلەش ناییم ، بەلام
 هەست دەکەم که گیانی پاکێ وهك چۆله کهیهکی بەهەشتی

وا ئەم جارەش بەرهو ههولێر دەرۆم ، گولالە سوورە
 دەشتەکان پێشواری ریبواری ماندووئەکەن ، پەله گەنەسەوزە
 جوانەکان کەرۆشکە ئەکەن ، منیش وهك بهکیکی تینوو که له
 دوورەوه کانیوئیک بەدی ئەکات و تەکانی بۆ ئەدا ، ئاوا
 ئارەزووم بوو که زوو بەگەمه شارە دێرینه کهی کوردستان ،
 باچاوه کاتم بەیینی ئازیزان روونکەم . . . ئەوا قەلأ
 مەزنەکهی ، وهك بووکی رازاوه خۆی نیشاندا . . .
 ئەم جارەش وهك هەموو جارانی تر که لەم شارە نزیگ دەبەوه
 هەستم بە شادمانیەکه کرد ، بۆ ماوهی یەك دوو رۆژ چاوو دلم
 بە دیداری هاویری دلسۆزه خوشەویستەکاتم گەش دەبنەوه
 «ئێستا دەچمه ئۆتیل ، پاش کەمیک حەوانەوه ، وهك جاری
 جارن تەلهفۆن بۆ مامۆستا خوشەویستەکەمان دەکەم و دەلیم :
 مامۆستای بەرێزم ، ئەوه له ههولێرم ، ئەویش بەزمانە
 شیرینەکهی خوش هاتم دەرکات و یەکسەر ههوالی عەلی
 ئەفەندیم^(۱) لی دەپرسی ، ئیتر ئەوئەندە پی ناچیت که به

هميشه به سهر ئه و چالنه و به كه سینه بۆ ئازیزی ده كهن ،
ده با هیچ نه ئی له تهك بیره و هریه كانیا ئیواره كه به سهر بهرم . .
وورده وورده بۆ (۲۷) سال له مه و بهر مهلی خه یالم دووری
خستمه وه . .

رۆژنکی به هاری سالی ۱۹۵۹ به رپوه بهری قوتابخانه ی
ئاسۆس بووم له قه لادزه ، پيشانگه به کی قوتایانمان رپك
خستبوو ، خه لکیکی زۆر ده هاتن بۆ بینیی ، له و كاته دا كه
پیشوازی میوانه كانم ده كرد ، دوو مامۆستای به سهرو سیا له
هۆله كه نزیک بوونه وه ، به پیریانه وه چووم ، به کیکیان مامۆستا
فه تحوللا عه بدوللا بوو كه له قوناغی سه ره تایددا مامۆستام بوو ،
زۆر به گه رمی به خیر هاتم كردن ، ئه ویش له تهك مامۆستا كه ی
ئاوه لیدا پینکی ناسین ، زانیم كه مامۆستا عیزه دین فه یزییه ، ئه و
رۆژه سه ره تای به كتر ناسیان بوو ، ناویم بیستبوو ، ئه م زانی كه
چهند سالیك سه روکی كۆمه له ی مامۆستایان بوه له هه ولیرو
به كيك بووه له نووسه رو كارگیره چالاكه كانی رۆژنامه ی
(هه ولیر) و مامۆستا و به رپوه به رپینکی سه ره كه وتوه و ئیستاش
سه ره رشتیاری په ره رده به به پی ئای ناوی بلیم : كه زۆر به ختیار
بووم به و به كتر ناسینه ، چونكه ئه و ماوه به ی له رۆژنامه ی
(زین) دا كارم ده كرد ، زۆرم ده رباره ی بیستبوو ، هه موو
ئه دب و روناكبیره كانی كۆبه و هه ولیر كه پپوه ندیان به
رۆژنامه كه وه هه بوو خوشیان ده و یست و به رپزه وه ناویان
ده هیئا .

سالیك دوای ئه و دیده نییه له مانگی ئای ۱۹۶۰ دا له
كۆنگره ی شه قلاوه به خزمه تی گه یشمه وه ، ئه مجاره یان له
(لیژنه ی ئه ده ب دا پینكه وه بووین ، زیاتر به دلچاچوو ، پیاوینکی
ژیرو كامل و له سه رخۆ ، هه ر شتی ببوا به ته هۆی مشتمو م له
لیژنه كه دا به زمانیکه شیرین تگای ئه وه ی ئه كرد كه به رژه وه ندی
گشتی پیش هه موو شتیك ره چاوبگری .

ئیه رباری رۆژگار ، کاریکی ئه وتوی كرد به كتری نه بیننه وه
تا كۆنگره ی دووه می به كیتی نووسه رانی كورد له هه ولیر له ۱۴

تاحة قده ی ته مووزی ۹۷۱ له و كۆنگره به دا مامۆستا عیزه دین به
سه روکی ده سته ی سه روکایه تی كۆنگره هه لپژیرا و منیش به
سکریتیر^(۲) ئه م جاره یان ماوه زیاتر بوو بۆ ئه وه ی له نزیکه وه ئه م
پیاوه جوامیره بناسم ، كه مه ردا نه هه ولی ئه دا تا کاروباری
كۆنگره به رپك و پینکی به رپوه به چی .

سه ره رای ئه م چالاکیه ئه ده به یی ، هه ره ها به کی بوو له
ئه ندامه چالاكه كانی كۆنگره ی مامۆستایان و له كۆنگره ی
دووه م و سی یه مدا به سه روکی كۆنگره هه لپژیرا . له و كۆنگره نه دا
بۆ چه سپاندنی بریارو ئامۆزگاریه كان گه لیک سوودمان له رپا و
سرنج و تاقیکردنه وه كانی وه رده گرت .

به پی ئی ئه وه ی كه له و سالانه دا چه ند جاری به سه روکی
لقی به كیتی نووسه رانی كورد له هه ولیر هه لده بژیرا ، زوو زوو
به دیداری شاد ده بووین ، رۆژ به دوای رۆژدا زیاتر ده چوو
دلوه و شیرینتر ده بوو له لای ئه دیان .

جاریکی دیکه ش له زانکۆی مستنسه ریبه له كۆنگره ی
چواره می به كیتی نووسه رانی كوردا له ۱۹۷۴/۱/۱۰ دا
مامۆستامان به سه روکی كۆنگره هه لپژیرا ، ئه مجاره شیان
به شانازییه وه له ده سته ی سه روکایه تیدا له ته کیا به شداربووم .
هه ندی مه سه له ی وا له ئارادا بوون كه بینه هۆی گه رم بوونی
مشتمو م ، به لام مامۆستای وو شیار به حیکه ت و لیک دانه وه ی
خوی ، به و دلّه گه وره به یی كه هه ر جینگای خوشه و یستی تیدا
ده بووه توانی كه بوار خوش بکات بۆ بریاردانی به چی و كۆنگره
به رپك و پینکی کاروباری بگه به نپته ئه نجام .

پاش ئه وه ی ماوه ی چوار سالیك كۆنگره نه گیرا و مه لبه ندی
گشتی له کاركه وت و وای لی هات كه لقه كان به جیاواز
چالاکی خویان بنویسن . مامۆستا عیزه دین فه یزی . به دل و
به گیان ، به کردارو به گفتار . هه ولینکی مه ردا نه ی له تهك
نووسه ره دل سۆزه كانادا بۆ ئه وه ی كۆنگره به کی تر ساز بگری و
مه لبه ندی گشتی و لقه كان پینكه وه به سترینه وه^(۳) .

ئه وه بوو له ئه نجامی یاداشت نووسین و پپوه ندی كردن به و

که سانه‌ی لهو مهسه له په وه نزيك بوون ، ههول و تهقه لايه کي بي
 ووچاني ماموستا عيزه دين فهيزي و زور به ي نووسره دلسوزه کان
 توانرا کونگره ي پينجه م له ۹۷۸/۹/۱۰ له شاري ههولير بگيري .
 ثم کونگره به سهره تاي قوناغينيکي نوي بوو له ريره وي
 په کيئي ي نووسه راني کوردا ، ههول و تهقه لالو کوشش و ماندوو
 بوون و نازايه تي و جواميري ماموستا عيزه دين له م کونگره به دا
 هه رگيز له بير ناچيټ . له م باره په وه خو ي نوسيو به تي و گوتويه :
 « . . . به لام گيرو گرفته کاني کونگره ي پينجه م له مه توندو تيز تر
 بوو ، له گه ل نه وه شا دهسته ي سه روکايه تيه که ي که پيک هاتبوو
 له عيزه دين فهيزي ، مسته فا صالح کهريم ، کاکه ي فه لاج ،
 عدلي شه وئم ، سه بر ي بوتاني ، که مال غه مبار ، سه لام
 موحه مه د ، تواني کاروباري کونگره که بي اته سه ر ، ههروه ها
 گشت نه ندا مانيش به سه ره به ستي راي خو يان ده رپري و زور به
 ناشکرا و توو يزيان له سه ر ده کرد ، له نه نمايشدا تافنيک بو
 دهسته ي به رپروه ردي په کيئي - مه ليه ندي گشتي -
 هه ليردران . . تا . د»^(۴)

له م کاره کرنگه هاوبه شي و په ک دلبيه دا ، سات به دوای
 ساتا هه لو يستي مه ردا نه ي نه و پياوه فرشته به وه که نه ستره
 نه دره وشايه وه ، دري به و تاريخيه نه دا که ده په ويست بالي
 ره ش به سه ر کونگره دا بکيشي ، هه ر پيشنيازيک ، يان
 نامه به ک ، يان هه لو يستيکي نوي به اتايه ته ناروه بو
 په سند کردني و بريار دان له سه ر چونه تي بزوتنه وه به رانه بر ي ،
 پرس و راو يزي به ده سه ته ي سه روکايه تي ده کرد ، هه رگيز له سه ر
 رايه ک سوور نه ده بوو که به رزه وه ندي رنيازي په کيئي تي دا
 نه بوايه ، گو ي نه ده دايه نه و کوسپ و ته گه رانه ي ده ويسترا
 بخرينه رينگاي سه ره که وتي کونگره که . له کوناني کونگره شدا به
 جيگر ي سه روکي په کيئي هه ليررا .

له ماوه ي نه و دوازه مانگه دا - له نيوان کونگره ي پينجه م و
 شه شه مه د - دهسته ي به رپروه بر ، دوازه کوبوونه وه ي له
 به غدا و ههولير و سلطاني و دهوک کرد .

له گشت کوبوونه وه کانا ماموستا تاماده بوو ، زستان بوايه
 يان هاو ين ، چالا کانه و هيمنانه به شداري گفنگو گو موناقه شه ي
 کوبوونه وه کاني ده کرد . هه ميشه لايه ني چاکه ي ده گرت ،
 هه رگيز مه ياني بو دوو به ره کي و ليک دا بران خوش نه ده کرد ،
 وه که هه موو نه ندا ماني ده سه ته ي به رپروه به ر ده په ويست تيکرا ي
 نه دييان له زير ره شمالي په کيئي ي نووسه راندا وه ک برا و ابن و هيچ
 شتي ليکيان دوور نه خاته وه .

له ميهره جاني بيکه س و ميهره جاني گوران که لقي سلطاني
 سازي کردن ، له ميهره جاني دووه مي شيعري کورديدا له سلطاني
 (۳۰-۳۱/۳/۹۷۹) ، له ديداري په که مي چيروکي کوردي
 (نه يلولي ۹۷۹) له سه ري ره ش ، له م چالا کيه نه ده بيانه دا
 ماموستامان به هيمه تي لاويکي خو ين گه رمه وه هه لده سوورا و
 به شداري ده کرد .

نه وانه ي له نزيکه وه نه يان ناسيي نازانن چون که له
 پياويکي مه ردي خاوه ن هه لو يست بوو ! نازانن چه ند به ته نگ
 دلي هاو يري و دوست و براده رانيه وه بوو ، نازانن که نه نانه ت
 دانيشته تايه تيه کانيشي نه وه نده خوش بوون که مرو ف حه زي
 ده کرد هه ميشه له ته کيدا بي . نه و ساته ي پي خوش بوو که چاوي
 به برا نووسه ره کاني ده که وت ، هه ستت ده کرد وه ک گوله باخ
 ده گه شايه وه . به نه و په ري ته وازو عه وه ده يگوت :

«من نه ديب نيم ، به لام خوشه ويستي وو شيه ي پيروزو
 خوشه ويستي نيوه له دلما کلپه ي کردووه ، نه دييانيش نه م
 شه ره فه يان پي به خشيوم که تا له ژياندا م شانازي پيوه ده که م و
 هه ميشه مه دالياي زيريني سه رسنگمه» .

هه ر له و سائه دا روژي ۹۷۹/۸/۱۶ لقي سلطاني له باخچه ي
 به کيئي ي نووسه رانا کور نيکمان بوساز کرد که ته شريف ي هينا به
 شيوه په پيشوازيان کرد که شياوي نه و بي ، له کاني کوره که دا
 من نه و ده مه سه روکي لقي سلطاني بووم ، به ووتنه په کي کورت

به لآم به تهلهفون زوو زوو له تەك يەكتردا دەدواين ، تا شهوئك له شهوان برادهرى ئازيزمان كاك مومتاز حەيدەرى كە برادهرى نزيكى مامۇستا فەيزى بوو به تهلهفون پىي راگە ياندم كە مامۇستا ناساغو له مالهوه له جيگادا كەوتوو ، زور پىي دلتهنگ بووم ، تكام له كاك مومتاز كرد كە به ناوى برادهرانى سلئانبيهوه ههوالى بېرسى و ريزو خوشهويستيانى پيشكەش بكات ، له دواى ئەو ههوالهوه ناو به ناو به تهلهفون ههواليم دەپرسى ، كە نهخوشيهكەى دريزهى خاياند چووم بو ههولير بو ئەوهى له مالهوه ديدەنى بكەم ، به لآم هەركە گەيشتمە ئەوى برادهرانى گوڤارى (كاروان) پىيان گوتم : كە مامۇستا براوه بو بهغداو له نهخوشخانهى (ابن النفيس) ه ، ئەمجارهيان كە هاتمهوه بو سلئانى بربارم دا بچم بو بهغداو لهوى ديدەنى بكەم ، وارپكهوت ۱۷/۱۲/۹۸۵ كۆپى زانبارى كورد كۆرپكى بو رينووسى كوردى ساز كرد ، ئيمەش بانگ كرابووين و دهباويه بچين . لهوى له تەك دكتور عيزهدين مستهفا ، و مامۇستا محمدى مهلا كەريما بربارمان دا بچينه نهخوشخانه بو خزمەت مامۇستا فەيزى .

ديسان كاك مومتاز حەيدەرى ئاگادارى كردين كە مامۇستا چۆتهوه ههولير . دواى ئەواوبوونى كۆره كە رۆژى ۲۰/۱۲ گەراينهوه بو سلئانى ، ئيوارهى ۲۲/۱۲/۹۸۵ كاك مومتاز به قورگى پر گريانهوه ههوالى . كوچى دواى مامۇستا فەيزى پى راگە ياندم . . . چ خورپه بهكبوو كەوتە دلمهوه ؟ چ مهوالئيكى خەمناكبوو ؟

(سارتهر) له مردنى (كامو) دا گوئى : مردنى بهكئيكى وهك كامو كارپكه مروڤ بى پى نهكات .
ئەشى منيش بىراو بكەم كە ئەو پياوه دليره ، ئەو شهخسيهته كۆمهلايه تبه ناسراوه ، ئەو روناكبيره به وهفاو دلئۆزه ، ئيمەى بهجى هيشتهوه ئىتر چى دى نايبيينهوه !
رۆژى ۲۳/۱۲ له تەك مامۇستا عەلى شهونم و مامۇستا محمد نورى توفيقدا رويشتين بو ههولير بو بهشداربوون له پرسەى

خوالئوخو شبوودا ، كە گەيشينه ئەوى دكتور عيزهدين و كاكە حەمەش له بهغداوه بو پرسەكەى هاتبوون .
كوچى مامۇستا عيزهدين فەيزى كوشتيكى گهوره و خەمئيكى گران بوو ، كە لئيكى ديارى خسته نيوهندى روناكبيرى و ئەدهبپانهوه .

به لآم ئەوهى مايهى سەربه رزيبه بو ههموو به مالهو كەسو كارو خزم و دوست و برادهره دلئۆزه كانى ئەوهيه كە له دلئى ههموو جهماوه را جىي خوى كردبووه . شهخسيهئيكى هەلگهوتوبوو ، نيكوشه رينكى سەردهمى خوى ، مامۇستايهكى دلئۆز ، به ريوه به رينكى سەركهوتوو ، سەربه رشتيارينكى كارامه ، نهقابيهكى ووشيار ، ئيدارى بهكى زانا له مهيدانى كارى ئەدهبپدا ، رۆژنامه نووسيكى فيداكار ، ئەديب و روناكبيرينكى موتهوازيع .

به كئيك خاوهنى ئەم ههموو خەسيه تانهى ، گومان له وه دانبيه كە مردنى ژانئيكى گهوره دهخاته دلئى ههموو مروڤئيكى كوردى دلئۆزهوه .
له يادى يەك سالهى ئاوابوونى ئەو ئەستيره گەشه به مانا ، چهپكه گوئى به هارهى كوردستان به ريزهوه دهخهينه سەر گوڤى پيروژى .
ههزاران سلاوئيش له گيانى پاكى مامۇستا عيزهدين فەيزى .

بەراوئزه كان

- (۱) - مامۇستا عيزهدين فەيزى به مامۇستا عەلى شەونى شاعىرى دەگوت : عەلى ئەفەندى ، زۆر بهكترىيان خوش دەويست ، حەزى دەكرد زوو زوو ديدەنى بكات ، به ناسهوهبوو بو دانىشتزو گفتوگۆى .
- (۲) - گوڤارى نووسەرى كورده خولى بهكەم . ژماره (۳) ئابى ۱۹۷۱ لاپهه (۶۸) .
- (۳) - بو زياتر روون كوردهوى ئەم لاپهه بىروانه : فەيزى ، عيزهدين .
بهكئىي نووسەرانى كوردو دووكۆڤ ، ۱۹۸۱ ، لاپهه ۶/ ۷ ، ۸ ، ۹ ، ۱۰ .
- (۴) - هەمان سەرچاوهى پيشوو : لاپهه (۶)
- (۵) - بو پتر زانين لەم روهه : بىروانه سەرچاوهى پيشوو